

2633

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Slädparti

Slädparti

Förr i tiden i min ungdom hade vi mycket slädpartier om jularna. De hörde till julfirandet. Slädpartiet hölls en dag under julhelgen beroende på föret. Gamla och unga - alla som ville vara med - samlades efter gudstjänsten på kyrkbacken med sina slädar. Det brukade vara tolv till femton ~~släddar~~ slädar i följe. Vi brukade fara till Almesåkra och taga in i sockenstugan. Var och en tog med matsäck - smörgåsmat, skinka och annan julmat - och allt dukades upp på det stora bordet i sockenstugan. Liljenhöök brukade göra brylå av brännvin och kryddor och taga med sig.

Sedan vi hade ätit dansade vi och lekte jullekar. Vid nio eller tio tiden åkte vi hem igen. Då kunde karlarna vara ganska påstrukna. Liljenhöök körde en gång mot en vedstapel vid Elgaryd. Ofta hände det, att körsvennerne körde av vägen i fyllan.

2633

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVFödelse m.m.

Födelse m.m.

När en kvinna skulle föda, då skulle alltid barnmorskan, mannen och en oskyld kvinna vara närvarande. Den senare ville barnmorskan ha närvarande, om något skulle hända, så att det fanns ett ojävigt vittne.

Tvättvattnet och efterbörden lades i en grop i gödselstaden. Denna grop hade grävts innan, så att den var alltid färdig att tagas till bruk, så fort barnet var fött och tvättat och efterbörden hade kommit. Det var en allmän tro, att ej något - varken tvättvattnet eller efterbörden - fick slås under bar himmel. Det var man mycket noga med.

Innan kvinnan hade blivit kyrktagen, fick hon ej gå bort någonstans. Alla voro rädda för henne och undveko henne. Kom hon t.ex. in på ett ställe, där det var bjudning eller några hade kommit tillsammans, hade kommit tillsammans, flydde de för henne. Därför brukade de alltid fråga en, om man gått till kyrkes, innan de bjödo ~~hvt~~ bort en.

Om en kvinna, som ej hade blivit kyrktagen, lånade något eller om man lånade något av henne, skulle man rista ett kors.

Lånades t.ex. en kruka, så riste man ett kors i botten på krukans. Och det skulle inte blott markeras, utan det skulle vara så pass, att det syntes ordentligt.

Barnkläderna fingo ej hänga ute, innan barnet var döpt, Det ansågs inte vara bra. Barnet skulle få allahanda smittosamma sjukdommar såsom mässling och difteri, ansåg man.

Namnet ~~togs~~, det varmed barnet skulle kallas, togs alltid ur släkten. Var det en pojke, så uppkallades han efter farfadern eller morfadern, och var det en flicka, ~~man~~ så fick hon farmoderns eller mormoderns namn. De andra namnen valdes mera på måfå. I allmänhet skulle barnet ha tre eller fyra namn. Gudmodern skulle välja ut ett av namnen och ge barnet.

I Barkeryd ansågs ett söndagsbarn vara mycket olyckligt. Ett söndagsbarn skulle dansa och göra sina föräldrar så mycket bekymmer. Man var därför bekymrad, när ett barn föddes en söndag. Och jag vet, att barn, som fötts på söndag ha berett mycket bekymmer för sina föräldrar.

Torsdagsbarnet däremot var naturbarnet - lyckobarnet,

Torsdagsbarnet skulle bliva det lyckligaste av alla,
ansåg man.

Det ansågs bäst , att barnet föddes om våren. Då
blev man så glad. Det stundade nu en tid då det blomstrade
ute, och man trodde att även barnet skulle liksom blom-
stra och få del av kraften. Men om barnet föddes om hösten,
var det kusligt. Det barnet kunde inte bliva så starkt.

Småland
Västma län
Malmbergs sn
Uppst. år 1929

Uppst. av Njell Hagberg
Ber. av Charlotta Hagberg f. Nové
2633
f. år 1860 i Barkeryds

5

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

"/
Slätteröl i Barkeryds
Prästgård på 1870 talet.

Slätteröl i Barkeryds
Prästgård på 1870 talet.

I Barkeryd fanns det, när jag var ung flicka, en sjö, som var tappad. Denna sjöbotten slogs varje sommar och gräset bars upp på torra land för att torkas. Det var kyrkoherde Montelin, som var präst på den tiden, och ungdomarna i socknen kommo och hjälpte till att bärga in gräset. Vi kommo från de olika byarna varsina dagar och vi voro där en 10 - 15 i stöten. Sedan höll kyrkoherden slätteröl för oss alla på en gång och då brukade vi vara omkring femtio personer.

Man kunde inte gå med vanliga skor på sjöbotten, utan vi hade s.k. "hällar". Dessa hällar utgjordes av bräder, som voro omkring en halv aln i fyrkant. I botten voro hål borrarade, för att de skulle bära bättre. I dessa hål stukos remmar, varmed hällerna fastgjordes vid fötterna. Remmarna gingo framifrån och ~~hått~~ bakåt, men bakifrån och framåt ~~hått~~

bundos hällerna på med snören.

Ett fruntimmer räfsade till varje karl. Dessa senare buro gräset upp på land. De buro det i "bågar" på ryggen, och då det var vått, rann det vatten utefter ryggen på karlarna. "Bågen" bestod av en rektangulär botten, på vilken gräset lades. En båge av ene var fästad på båge långsidorna med ändarna i hörnen. I den ena bågen var ett rep bundet och det trädde genom den andra bågen, när gräset var pålagt, och drogs därefter åt, så att gräset låg kvar, när det skulle bäras.

Båge

När höet så var inbärgat, hölls slåttergröt en söndags-
eftermiddag. Söndagen innan lystes det på i kyrkan att "alla
som godhetsfullt hade hjälpt kyrkoherden att slå sjön in-
bjödos till prästgården."

Efter gudstjänsten söndagen därpå samlades vi nere i

prästgårdens trädgård. Alla de gånger, som jag var med, åto vi ute i trädgården. Ett stort häskobord var dukat. Kvinnorna sutto på den ena sida och männen mitt emot på den andra.

Dottern i huset tog emot oss allt efter vi kommo, ty fru Montelin var död. När så alla hade kommit, satte vi oss till bords. Först fick vi smörgås utan pålägg, lutfisk och potater. Sedan serverades kött och fläsk, korv och bruna bönor. Ett stort fat med sovel sattes fram och en väldig karott med bruna brönor. Så sattes ostkaka fram och sist ~~xxx~~ fruktsoppa med någon slags kaka - vetebullar, tror jag.

Rätterna sattes fram på bordet och skickades sedan runt.

Till fisken togs en sup - klart brännvin. På ett särskilt bord i trädgården stod en stänka med dricka. Det fanns ej några glas, utan vi drucko gemensamt ur en skopa.

När vi ätit färdigt, ~~konxpräst~~ höll prästen tal, tackade för att vi kommit och hjälpt honom, samt bad oss stiga in och dricka kaffe i prästgården. Och till kaffet

fingo vi en massa kakor - skivor, bullar, skorpor,
pepparkakor, "bakelser" m. fl. sorter. "Bakelser"

kallades ett slags hjortronskakor, som voro doppade
i socker. De voro tjocka som ett finger,

Efter kaffet vidtog dans på logen. Vi hade ej
någon musik på den tiden, utan någon trallade i stället.
Vi dansade blekinge, polketta, mazurka och vals.
Blekinge var lik polketta, men till skillnad från denna
stod man och hoppade på samma plats. Valsen var så
långsam och högtidlig. Alla paren följde efter varandra
logen runt.

Dessutom förekommo många ^{Dansliker} ~~dansliker~~ t. ex. "Två slå
ut den tredje".

Sådana som ej hade varit med och slått kommo till
dansen och hade brännvin med sig. De lurade sedan gästerna
att dricka av fyllet och de kunde bliva så otäckt fulla.
Vid elvatiden ungefär slutade dansen och nu skulle vi
äta gröt ute i trädgården. Till gröten fingo vi mjölk,
smör och bröd. Och till gröten skulle vi alla rimma. En
började och sen skulle det gå från man till man och från

kvinnan till kvinnan. En och annan som inte var så kvicktänkt kunde det ju förstås gå förbi, så att de slapp att rimma. Annars skulle varenda en göra det. Jag minns särskilt ett rim, som en bonde sade. Jag minns det därför att de andra trodde, att han menade att de åto för mycket gröt. Han rimmade nämligen så här:

Denne gröt är kokt i en gryta
och inte i en klöfta
tag inte i skeden mer
än i orka löfta.

Innan vi skulle ge oss iväg hem klockan tolv, tog klockaren, som var vår talesman, till orda och tackade kyrkoherden för den angenäma festen. På detta tal svarade prästen och tackade oss än en gång. Och till allra sist sjöngo vi aftonpsalmen:

Så går en dag än från vår tid etc

2633

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVKärna till sig smör

Kärna till sig smör

En bondmora i Lycke @ Sandahl i Lyckes hustru, han hade själv försvurit sig åt skam @ kunde trolla, sades det. Varje långfredagsmorgon gick hon ner till ån och satte kärnan i vattnet och kärnade. Det skulle betyda, att hon skulle kunna få mycket "sanke", d.v.s. smör, ost och mjölk. Det drog hon till sig från andra.

En gubbe, som hette Alander, hade fått höra , att hon på långfredagsmorgonen brukade gå ner till ån och kärna, Han tog därför en gång och laddade sin bössa med krut och gamla trasor och begav sig tidigt ner till ån och gömde sig bakom en buske. Mycket riktigt fick han se kärningen komma ner till ån och kärna. Han tog då och sköt av sitt skott efter henne och trasorna yrde omkring kärningen. Hon blev så rädd, att hon sprang hem och lämnade kärnan kvar, och efter den betan begav hon sig aldrig mer ner till ån för att kärna.